

інституту планування і адміністрування освіти в Нью-Делі пропонує визначити 4 ступені приватизації [4, с. 91]:

- *повна приватизація* – управління і фінансовий контроль в руках приватного сектора;
- *помірна приватизація* – відшкодування ціни навчання за рахунок студентів;
- *відносна приватизація* – об'єднання державної та недержавної фінансової підтримки;
- *псевдоприватизація* – управління приватне з державним фінансуванням.

Приватні ВНЗ внесли вагомий внесок в подолання системної кризи в країні: створили тисячі нових робочих місць, врятували від життєвих катаклізмів десятки тисяч молодих людей, надавши їм можливість знайти належне місце в суспільстві; вони сміливо пішли на експеримент щодо створення навчально-наукових комплексів і системи неперервної освіти, стимулювали підготовку кадрів з гостродефіцитних спеціальностей.

Приватні навчальні заклади мають більше можливостей щодо впровадження нових методик та інформаційних технологій в освітній процес, вдосконалення управління ВНЗ, його соціально-економічною діяльністю, наприклад, за рахунок більш гнучкої фінансової політики.

Тому доцільними і актуальними є дослідження в галузі побудови і аналізу економічних моделей, пов'язаних з менеджментом та економічною діяльністю приватних ВНЗ.

Література

1. **Матеріали** доповіді Міністра освіти і науки України С.М. Ніколаєнка на підсумковій конференції Міністерства освіти і науки з питання "Забезпечення якості вищої освіти – важлива умова інноваційного розвитку держави і суспільства". – Харків 1-2 березня 2007 р. – <http://www.mon.gov.ua>.
2. **Національна** доктрина розвитку освіти України. – К., 2002.
3. **Основні показники** ВНЗ України на початок 2006/07 навч. року. Статистичний бюлетень. Держком. статистики України. – К., 2007. – 176 с.
4. **Приватная высшая школа** в объективе времени: украинский вариант: Монография/ М-во образования Украины; / ХГИ "НУА"; Под. общ. ред. В.И. Астаховой. – Х., 2000. – 464 с.
5. **Программа и материалы** международного семинара лидеров приватного образования "Приватное образование в посттоталитарном обществе: первые итоги, проблемы, перспективы". – Харьков: Изд-во Харьковского гуманитарного ин-та "Народная украинская академия". – 04.06.99 р. – 110 с.
6. **Трубиш С.** Формування та розвиток ринку освітніх послуг як передумова входження України в ЄС (підходи до уточнення понятійного апарату дослідження)// Вісник Львівського НУ ім. Івана Франка: Серія економічна. – 2005, вип. 34. – С. 32-40.
7. <http://www.avtoreferat.lib.com.ua/index.htm>.
8. **Statistical Information on Higher Education in Central and Eastern Europe.** European Center for Higher Education/ <http://www.cepes.ro>.

УДК 330.341.1:378

Здобувач О.В. Босак¹ – Львівський інститут
банківської справи Ун-ту банківської справи НБУ

ЧИННИКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У СИСТЕМІ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ

Розглядаються проблеми впливу конкурентних переваг вищих навчальних закладів на можливості реалізації інноваційного розвитку економіки знань. Обґрунтовано способи вдосконалення конкурентоспроможності ВНЗ та можливості її підвищення.

Ключові слова: конкурентоспроможність, економіка знань, вищі навчальні заклади.

¹ Наук. керівник: проф. В.І. Куценко, д-р екон. наук – Рада з розміщення продуктивних сил НАН України

*Competitor O.V. Bosak – The Lviv institute of bank business of University
of bank business of National bank of Ukraine*

Competitiveness Factors of Higher Educational Establishments in the System of Knowledge Economics

This article deals with the impact of the competitive advantages of institution of higher education on the opportunities to realize the innovative development of attainments economics. The ways of improving of the competitiveness of the Higher School and ability of their increasing are motivated.

Keywords: competitiveness, knowledge economics, higher educational establishments.

Постановка проблеми. В умовах ринкової недосконалості орієнтація діяльності організації на ринку здебільшого диктується середовищем конкуренції. Конкурентне середовище охоплює сукупність об'єкти та чинників ринку, які впливають на стосунки між навчальним закладом та замовниками. Ступінь розвитку ринку, складність роботи на ньому здебільшого диктуються особливостями конкурентного середовища. Крім цього, через взаємовідносини між організаціями найбільш швидко проявляються зміни, які відбуваються на ринку. Саме суперництво є основним двигуном ринкових процесів. Розвиток ринкових відносин у всіх сферах суспільного життя не міг не вплинути достатньою мірою на хід формування системи конкурентоспроможності вищих навчальних закладів.

Аналіз досліджень та публікацій. Дослідження чинників конкурентоспроможності вищої школи в Україні на сьогодні відокремились у так би мовити епізодичну діяльність, яка проводиться низкою організацій, серед яких особливо активну діяльність веде Консорціум з удосконалення менеджмент-освіти в Україні (СЕУМЕ), Асоціація бізнес-освіти (АБО), Центр інновацій та розвитку. Саме зусиллями цих організацій з 2001 року в Україні досліджується проблема співвідношення очікувань студентів та працедавців із реальною діяльністю ВНЗ.

Невирішені аспекти загальної проблеми. Незважаючи на достатньо обґрунтований науковий інтерес до системи формування конкурентоспроможності закладів вищої школи, первинні дослідження чинників конкурентоспроможності потребують систематичного проведення та аналізу, оскільки саме такі дослідження дають змогу швидко реагувати на зміни у ринковій кон'юктурі.

Метою дослідження є визначення основних чинників конкурентоспроможності вищих навчальних закладів в оцінці замовників, тобто студентів та працедавців.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до логіки окреслених завдань розглянемо, насамперед, поняття конкурентоспроможності.

За результатами дослідницького проекту, який реалізовується в Україні консалтинговою фірмою "БИГ-СПБ" (Росія, м. Санкт-Петербург) та виробничо-консалтинговою компанією "Новатек" таке функціональне сприйняття маркетингу замість системного підходу обґрунтоване обмеженим ступенем зрілості установ, що працюють на українському ринку та самою специфікою розвитку ринку (рис. 1).

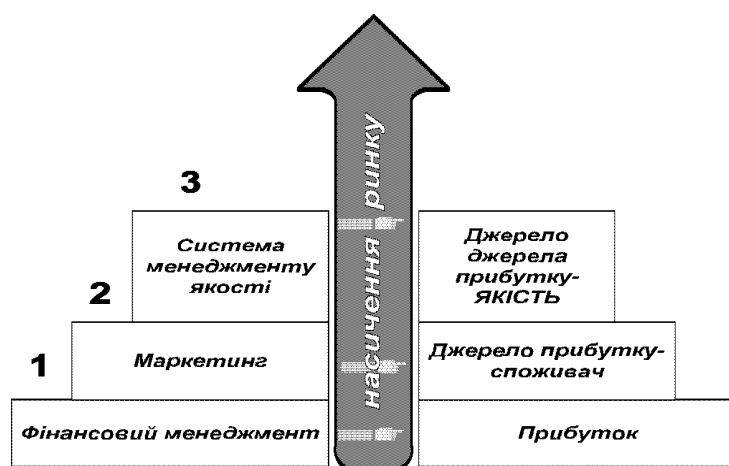

Рис. 1.
Піраміда росту зрілості ринку
Джерело: розробка "БИГ-СПб"
(Росія, м. Санкт-Петербург)

Звідси видно, що найбільш конкурентоорієнтовані заклади освіти повинні розглядати якість навчальних послуг як основний чинник формування конкурентоспроможності.

Втілення цих концептуальних напрямків обумовлює необхідність переорієнтації з функціональної діяльності навчальних закладів до процесного управління та побудови системи менеджменту, яка базується на тісній співпраці із працевластцями, абітурієнтами та студентами, як основними замовниками діяльності ВНЗ (рис. 2).

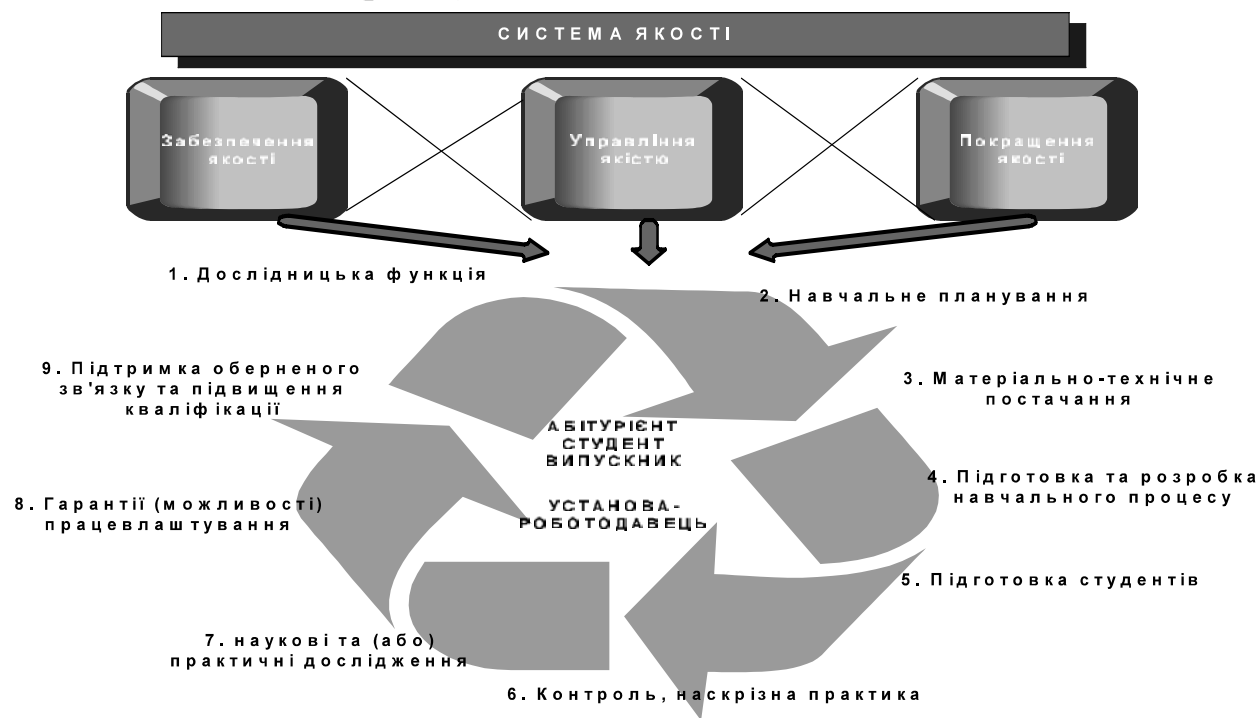

Рис. 2. Петля якості у системі менеджменту якості освітньо-наукової установи
Джерело: стандарт якості ISO 9001

Петля якості передбачає насамперед дослідження потреб центральних компонентів – установи-роботодавця та абітурієнта (що згодом змінює свій статус на студента та випускника). Відповідно до цього здійснюється навчальне планування, матеріально-технічне постачання, реалізується навчальний процес, де у тісній взаємодії проводиться наукова та практична діяльність. Саме це й обумовлює гарантії працевлаштування та конкурентоспроможність фахівця, оскільки така освітньо-навчальна діяльність здійснюється

у взаємодії з установою-роботодавцем, тобто галузевим практичним фахівцем. Очевидним є той факт, що центром орієнтації ВНЗ є злагоджені інтереси абітурієнтів, студентів та працедавців, оскільки саме ці суб'єкти знаходяться всередині петлі якості. Тому вважаємо за необхідне звернення до первинної інформації – результатів маркетингових досліджень щодо виявлення споживчих мотивацій на цьому специфічному ринку.

Для з'ясування таких очікувань Лабораторія консалтингово-маркетингових послуг Львівського інституту банківської справи Університету банківської справи Національного банку України у травні 2007 року провела дослідження на ринку студентів та абітурієнтів Львівщини. Методологія базувалась на кількісному дослідженні, вибірка респондентів студентської аудиторії становила 455 студентів, абітурієнтів 385.

Ключове запитання щодо оцінки чинників конкурентоспроможності навчального закладу було сформульовано таким чином, коли респондентам були наведені ймовірні варіанти чинників конкурентоспроможності ВНЗ, а вони повинні були оцінити їх вагомість для себе за 10-бальною шкалою, де 1 – мінімальне значення, а 10-максимальне. Середні оцінки студентів наведено на рис. 3, а абітурієнтів на рис. 4.

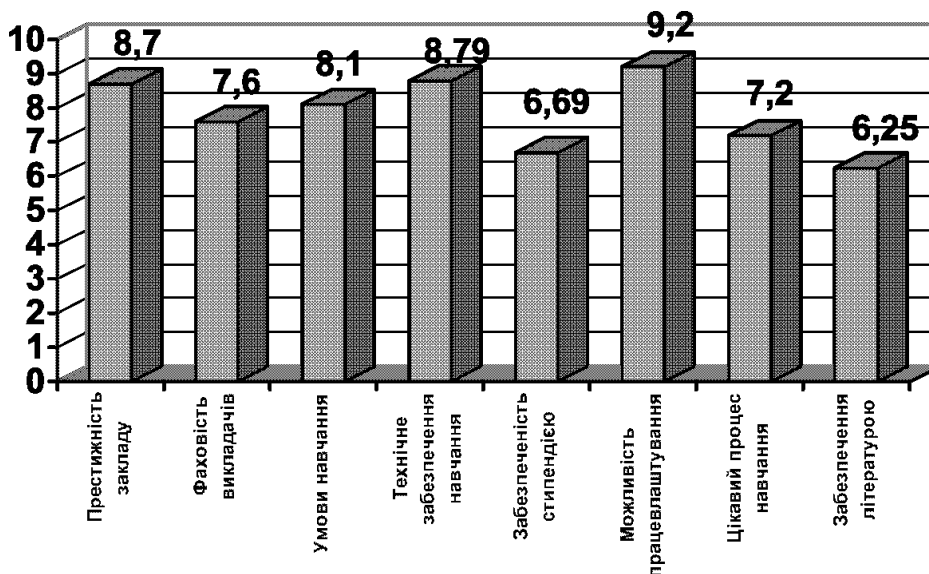

*Рис. 3.
Чинники вагомості конкурентоспроможності ВНЗ в оцінці студентів Львівщини
Джерело: за результатами досліджень автора*

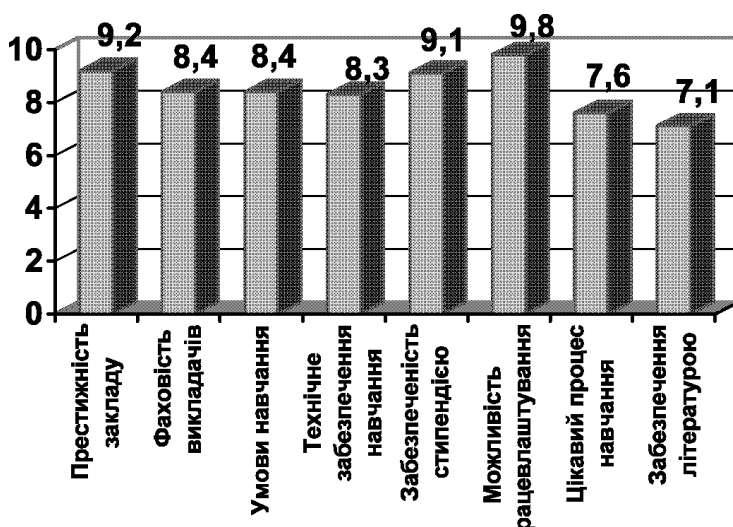

*Рис. 4.
Чинники вагомості конкурентоспроможності ВНЗ в оцінці абітурієнтів Львівщини
Джерело: за результатами досліджень автора*

Зіставивши результати досліджень вагомості чинників конкурентоспроможності в оцінці студентів та абітурієнтів, не можна не звернути уваги на те, що абітурієнти ставлять значно вищі вимоги практично для усіх параметрів ніж студенти, хоча для обох цільових груп пріоритетним чинником конкурентоспроможності залишається можливість працевлаштування.

З'ясуємо, чим же обумовлені можливості працевлаштування випускників. Для цього наведемо результати дослідження, яке було проведено Консорціумом із вдосконалення менеджмент-освіти в Україні (CEUME) спільно із Центром Інновацій та розвитку "Бізнес-освіта: погляд бізнесу (за результатами глибинних інтерв'ю з керівниками вищого рангу українських та іноземних компаній)" (2006 рік).

Одним із запитань дослідження, яке ставилось респондентам, було: *"Людей з якими якостями хочуть бачити компанії серед своїх працівників"*.

У відповіді на це запитання під час інтерв'ю експертам пропонувалося назвати риси працівників, яких вони потребують, виходячи з їхніх: знань, навичок та ставлень. Цікавим фактом було вже те, що співвідношення між цими параметрами працедавці розподілили наступним чином: знання -16 %, навички – 19 %, ставлення – 65 %.

Серед ставлень, які були названі найважливішими, найчастіше зустрічалися:

- енергія, динамізм, та бажання працювати (51 %);
- ініціативність та прагнення ризикувати, беручи на себе відповідальність (47 %);
- відданість компанії (20 %);
- відкритість, відсутність професійних стереотипів (20 %);
- чесність і порядність (18 %);
- зорієнтованість на клієнта і відданість йому (16 %);
- творчість та інноваційність (16 %).

Оцінка навичок, які представники бізнесу хотіли б бачити у своїх працівників, крім професійних, містили такі:

- навички спілкування (31 %);
- уміння ефективно взаємодіяти з іншими, включаючи роботу у команді (20 %);
- вміння аналізувати й узагальнювати, розуміючи зв'язки між фактами (14 %);
- постійно вчитися і розвиватися (12 %);
- працювати незалежно і самостійно (10 %);
- моделювати і прогнозувати (8 %);
- вміння вирішувати (8 %).

Знання для претендентів на робоче місце працедавці оцінили, як важливий чинник, але не визначальний. 64 % опитаних респондентів дотримуються думки про те, що у ході роботи випускникам ВНЗ знадобиться менше 10 % отриманих знань у ході навчання. Найважливішими знаннями менеджери вважають наявність професійних спеціалізованих знань, відповідних функції, які працівник виконуватиме у компанії.

Якщо провести узгодженість мотивації абітурієнтів та студентів у виборі ВНЗ та очікування бізнесу, то можна стверджувати про наявний дисбаланс пріоритетів. Для абітурієнтів є важливими гарантії працевлаштування у майбутньому, а працедавці при наданні таких гарантій орієнтуються, насамперед, не на отриманні знання, а на комплекс соціально-психологічних характеристик індивіда.

Висновки дослідження та перспективи подальшого аналізу цієї проблеми. В умовах розвитку економіки знань та орієнтації на потреби замовників, вищі навчальні заклади повинні відігравати важливу роль у формуванні єдиних стандартів у підготовці конкурентоспроможних спеціалістів. При цьому необхідно орієнтуватись на потреби працедавців, які визначають структуру зайнятості ринку. Враховуючи пріоритет ставлень та навичок для представників бізнесу, вищі навчальні заклади мають більше часу приділяти розкриттю творчого потенціалу у студентів. На нашу думку, при організації навчального процесу варто впроваджувати концепцію наскрізного практичного навчання, інтерактивні методи проведення практичних та семінарських занять, активно використовувати систему розв'язку реальних практичних ситуацій та інших заходів, які будуть виробляти практичні навички та сприяти реалізації творчого потенціалу студентів.

УДК 304.4

Ст. викл. О.Є. Гриджук, канд. філол. наук –
НЛТУ України, м. Львів

ПРІОРИТЕТИ КУЛЬТУРНОЇ ПОЛІТИКИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ СУСПІЛЬНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Проаналізовано стан культурної політики в Україні та її пріоритети на сучасному етапі суспільної трансформації, також визначено саме поняття культурна політика, її основні принципи та роль для розвитку сучасного суспільства, описано різні моделі політики держави у галузі культури, визначено стратегії культурного розвитку України.

Ключові слова: культурна політика, принципи культурної політики, культурні цінності, культурне життя.

Senior teacher O.Ye. Hrydzuk – NUFWT of Ukraine, L'viv

The priorities of cultural policy at the present stage of social transformation

In the article the stage of cultural policy in Ukraine and its priorities at the present stage of social transformation are analysed. The concept of cultural policy, its main principles and role for the development of modern society are defined. Different models of state policy in the sphere of culture are described. The strategy of cultural development of Ukraine is defined.

Keywords: cultural policy, principles of cultural policy, cultural values, cultural life.

Суспільства, які дбають про свій розвиток, особливу увагу приділяють особистості як найвищій цінності суспільства і створюють умови для вільного її розвитку. У такому випадку культура з її творчим потенціалом набуває особливого значення і її підтримує як політичний, так і економічний сектор суспільства.

У проекті Закону України "Про культуру" поняття "культура" визначається як "комплекс характерних матеріальних і духовних здобутків суспільства та форм суспільної діяльності, який охоплює історичну спадщину, мистецтва, гуманітарну науку та освіту, форми творчої і дозвільної діяльності та індустрії, пов'язані з мистецтвом і дозвіллям" [5]. Тому окреслення напрямів впливу культури на суспільство дасть змогу виявити зрізи можливих негативних явищ і тенденцій. Розглянемо основні аспекти цього впливу: